

TÜZEL KİŞİLERE UZAMIŞ CEZA ZAMANAŞIMI UYGULANABİLİR Mİ

1- Tüzelkişi ve organları

Önce, “tüzel kişi” ile “organları” arasındaki farkı ayırmamız gerek. Tüzel kişinin ceza sorumluluğu derken kastettiğimiz “**tüzel kişi**” değil ona can veren, ona gerçek kişi kimliğini kazandıran “**organları**”dır. Çünkü, tüzel kişi ancak organları aracılığıyla hareket edebilir, eyleme geçebilir, hukuki tasarruflarda bulunabilir, kişilerle ilişkiye girebilir.

Eğer tüzel kişinin zararlandırıcı bir eyleminden, örneğin haksız rekabetinden söz edildiğinde, bu işi yapan tüzel kişi değil, onu adına hareket eden “**organları**”dır. Bu arada belirtelim ki, tüzel kişinin “organları” ile tüzel kişiye ait şirket, fabrika, ticari işletme, tesis gibi yerlerde “çalışanları” ve tüzel kişinin “yöneticilerini” birbirine karıştırmayalım. Organlar, çalışanların ve yöneticilerin dışında “yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile faaliyetlere katılan ve tüzel kişi adına hareket eden ortaklar”dır.

Medeni Kanun’un 50.maddesine göre: “Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Organlar hukuk işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokarlar. Organlar, kusurlarından dolayı ayrıca kişisel olarak sorumludurlar.”

2- Önceki ve yeni ceza yasalarında tüzel kişilerin sorumlulukları

Yürürlükten kalkan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 465.maddesine göre,uzamış (ceza) zamanaşımı, bazı koşullarda, tüzel kişilere uygulanabilmekte idi. Söz konusu maddede “Bir kimsenin veya bir şirketin hizmetinde bulunanlar tarafından görev ve hizmet sırasında işlenen TCK.455-459. maddelerindeki suçlardan dolayı hükmedilecek tazminattan o kimse ve şirket malca sorumlu” tutulabilir, deniyordu. Yasanın bu hükmüne göre, suç sayılır eylemi işleyen “çalışanlar” ile malca sorumlu “çalıştıran” gerçek ve tüzel kişiler hakkında aynı zamanaşımı (**uzamış ceza zamanaşımı**) süresi uygulanabilmekte idi.

Ne yazık ki, 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu’nda eski 465.madde benzeri bir hükme yer verilmemiş; üstelik yeni TCK. 20.maddesi 2.fıkrasında “**Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz**” denilerek kesin bir sınır çizilmiş; uygulamanın genişletilmesi olanağı özel yasalara kalmıştır.

3- Özel yasalarda, uzamış ceza zamanaşımının tüzel kişilere uygulanabildiği ayrık durumlar şunlardır:

a) 2918 sayılı KTK’nun 85.maddesine göre “**İşleten**, sürücünün kusurundan kendi kusuru gibi sorumlu olduğundan” ve 91.maddesine göre **sigortacı**, işletenin sorumluluğunu poliçe tutarı kadar üstlenmiş bulunduğundan, **uzamış ceza zamanaşımı** işleten konumundaki tüzel kişi ile onun trafik sigortasını yapan sigorta şirketi hakkında da uygulanır.

b) Türk Ticaret Kanunu’nun 782.maddesine göre “Taşıyıcının kullandığı kimselerin veya maiyetinde çalışanların kusurları kendi kusuru hükmünde” olduğundan, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu’nun 24.maddesindeki uzamış ceza zamanaşımı süreleri **taşımacı** hakkında da uygulanır.

c) Uzamış ceza zamanaşımının tüzel kişiye uygulandığı üçüncü yer, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 65.(yeni 6102 sayılı TCK 63.) maddesidir. Buna göre, **tüzel kişilerin** işleri görülürken **haksız rekabette** bulunmuş olup da, tüzel kişi adına hareket etmiş veya etmesi gerekmiş olan **organların eylemleri** aynı zamanda **suç oluşturuyorsa, ceza zamanaşımı** süresi üye ve ortak konumundaki **organlar** hakkında da uygulanır. Çünkü, organların suç sayılır eylemleri tüzel kişileri doğrudan doğruya tazmin yükümlüsü yapar.